

Goče, na novo pozidan dvoriščni zid domačije Goče 33 (foto: A. Ščukovt, maj 2011)

24

EŠD: 2219

Naselje: **Godešič**

Občina: **Škofja Loka**

Ime: **Godešič – cerkev sv. Nikolaja**

Področje: **R**

Obdobje: **okoli 1400**

Podružnična cerkev sv. Nikolaja na Godešiču je v osnovi vsaj gotska (morda romanska), kar med drugim izpričuje dve odkriti gotski poslikavi. Prezbitarij je v prvi polovici 16. stoletja poslikal Jernej iz Loke, pročelje vhodne fasade pa okoli leta 1400 furlanski slikarji. Kasneje je bila cerkev deležna nekaterih predelav (stropovi, zvonik, lopa ...), zaradi katerih je njena današnja podoba baročna. Gradbene predelave so glavni razlog, da so gotske poslikave ohranjene večinoma fragmentarno. Freske Jerneja iz Loke so bile leta 2008 že restavrirane, predmet tokratnih restavratorskih posegov pa je bil del monumentalne upodobitve Poslednje sodbe furlanskih slikarjev na vhodnem pročelju (nad velbom vhodne lope).

Gre za eno izmed vsebinsko najbogatejših upodobitev Poslednje sodbe pri nas. Celotna poslikava (nad lopo in pod njo) prikazuje na sredini sedečega Kristusa Sodnika v mandorli, levo in desno sta Marija in Janez Krstnik, spodaj levo vidimo sv. Mihaela nadangela s tehtnico, na desni je upodobljeno peklensko žrelo s pogubljenimi. Upodobitev dopolnjujeta še dva danes že težko razberljiva prizora levo in desno ob Kristusovi skupini. Tisti na desni je prikazoval t. i. kolo sreče. Nad Kristusom (nad obokom lope) je še pas kompozicije z angeli muzikanti in Marijo na prestolu. Bolje ohranjene figure, zlasti oba angela na vrhu (eden z vielo, drugi s harfo), in stilne karakteristike uvrščajo poslikavo godeške fasade med najboljše zglede furlanskega slikarstva vitaleskne smeri iz časa ok. leta 1400 pri nas (Janez Höfler, Srednjeveške freske v Sloveniji – Gorenjska, Družina, 1996).

Največ poškodb na teh poslikavah je povzročila prizidava vhodne lope. Freska je bila s tem razdeljena na dva dela – na del nad obokom prizidane lope in na tistega pod njim. Uničena je bila v pasu, kjer se je obok naslonil na steno, večji del na mestu preboja vrat na koro in nekaj po gornjem robu ob nadzidavi zida. Nekaj poškodb je verjetno nastalo tudi ob močnejšem potresu, ko je v desnem delu freske nad lopo nastala večja razpoka v zidu, okoli razpoke pa je odpadel omet s fresko. Zaradi naštetih poškodb je freska nad lopo ohranjena fragmentarno, freska pod prizidano lopo pa je zaradi uničenosti skorajda neprepoznavna.

Na poslikavi je nekatere restavratorske posege v preteklosti že izvedel Matej Stern – verjetno sočasno s posegi na poslikavah v prezbitariju (leta 1911). Okoli ohranjenih poslikav je zaradi njihove stabilizacije napravil nov apneni omet. Zaradi grobosti in neenakomernega nanosa, ponekod tudi nad nivo poslikav, je bil omet neustrezen.

Kamniti zid je stabilen. Na enem mestu je bila v zidu večja globinska razpoka (desno od angela s harfo), verjetno nastala med potresom. Omet originalne poslikave je bil dokaj trden, le ponekod je bilo mogoče zaznati slabšo vezivnost – drobljivost. Slabša je bila vezivnost z nosilnim zidom, saj je bil omet ponekod podmehurjen. V ometu je bilo veliko drobnih razpok, nekaj tudi večjih. Na površini ometa je bilo veliko mehanskih poškodb v obliki manjših in večjih odrgnin. Ponekod se je omet razslojil, tako da je bila nestabilna ali podvotljena samo tanjša gornja plast ometa z barvno plastjo. Površina originalnega ometa je valovita, ponekod so zaradi poškodb nastali nivojski zalomi. Poslikava je bila naslikana v fresko tehniki. Le manjši zaključki so bili naslikani pastozno ali na že suh omet. Ohranjena barvna plast je bila v dokaj dobrem stanju, le ponekod je bila hkrati z ometom razpokana in obdrsana. Prekrita je bila s plastjo nečistoč.

Restavratorske posege smo pričeli z odstranjevanjem neustreznih ometov, ki je obkrožal ohranjen poslikani omet. Ker je bil ta ponekod podmehurjen, smo nadaljevali z injektiranjem in obšivanjem originalnih fresk s pasom grobega ometa. Sledili sta zazidavanje večje globinske razpoke v desnem delu freske ter kitanje manjših poškodb in razpok. Najprej smo naredili en ali več slojev grobega ometa, zaključni sloj pa je povsod fini, zaglajeni omet. Večje poškodbe in površino do robov območja obdelave smo na novo ometali z apnenim ometom. Pri izdelavi grobih in finih ometov smo uporabljali izključno apneno tehnologijo na osnovi uležanega gašenega apna. Posege smo nadaljevali na barvni plasti ohranjenih fragmentov. Nanjo smo nanесли celulozne obloge, prepojene z raztopino amonijevega karbonata. Obloga je barvno plast utrdila, hkrati pa odstranila usedline prahu in ostalih nečistoč. Sledilo je barvno podlaganje večjih plomb in novih ometov z rahlim rjavkastim tonom, saj bi bile te površine s svojo intenzivno belino barvno moteče za ohranjene fragmente. Posege smo zaključili z najobsežnejšo fazo – retušo in rekonstrukcijo poslikav. Za rekonstrukcijo smo se odločili le v levem delu freske, kjer smo dopolnili manjkajoči kozmatski vzorec in doslikali skrajni levi rob lune in zelenkasto ozadje za njo. Retuša je bila izvedena v tehniki

Godešič, cerkev sv. Nikolaja, detajl po kitanju (foto: V. Klančar)

Godešič, cerkev sv. Nikolaja, desni del freske med posegi (foto: V. Klančar)

Godešič, cerkev sv. Nikolaja, desni del freske po posegih (foto: V. Klančar)

Godešič, cerkev sv. Nikolaja, fotozložanka fragmentov fresk nad obokom prizidane lope in tistih pod njim (foto: V. Klančar)

črtkanja z izbrano paletto pigmentov, ki se ujemajo z originalno poslikavo, za vezivo je bil uporabljen amonijev kazeinat.

Pri načrtovanju restavratorskih posegov se nam je zdelo pomembno, da ohranjene fragmente fresk povežemo v celoto, iz katere bi se lažje zaslutil položaj freske v trapezasto zaključenem zatrepu vhodne fasade. To je bil tudi razlog, da smo si za območje obdelave izbrali celotno površino trapezasto zaključenega zatrepa, znotraj katerega smo mesta poškodb (manjkajočih originalnih fresk) ometali z novim zaglajenim apnenim ometom.

Restavratorske posege je izvajala ekipa Konseratorsko-restavratorskega ateljeja Šentjošt, Vid Klančar, s. p. Strokovna vodja projekta je bila Anita Klančar Kavčič, pri restavriranju so sodelovale Anita Jakoš (retuša), Urška Nagode (retuša, kitanje) in Noemi Krese (kitanje, odstranjevanje nečistoč). Dela so s prekinitvami potekala od aprila do oktobra 2011.

Anita Klančar Kavčič, Vid Klančar

25

EŠD: 27123

Naselje: **Goreljek**

Občina: *Bobinj*

Ime: **Goreljek – Knoflov stan**

Področje: *E*

Obdobje: *19., 20. in 21. stoletje*

Stan, ki je bil namenjen občasnemu bivanju pastirja in majarja na planini, stoji na Spodnjem Goreljku in je bil do nedavnega zadnji v vrsti stanov. Goreljek na planoti Pokljuka je zaradi gradnje počitniških hišk in tudi zaradi spremembe namembnosti pomožnih kmetijskih objektov v počitniške objekte postal v zadnjih desetletjih eno najbolj degradiranih območij znotraj Triglavskega narodnega parka.

Knoflov stan je dvoceličen lesen objekt, zgrajen iz brun, ki so v vogalih križno vezana, z dvokapno streho s čopom nad vhodno zatrepno fasado. Ostrešje je vezano na kašto. Streha je bila krita z lesenimi

Goreljek, Knoflov stan pred začetkom obnove (foto: S. Roškar)

Goreljek, Knoflov stan: zadnja stran stanu po opravljenih delih (foto: S. Roškar)

Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Varstvo spomenikov
Poročila 48

Varstvo spomenikov
Poročila 48

© Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

Izdal in založil: Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Metelkova 6, 1000 Ljubljana

Zanj: dr. Jelka Pirkovič

Urednica: Biserka Ribnikar

Uredniški odbor: Mateja Kavčič, dr. Robert Peskar, Biserka Ribnikar, mag. Marko Stokin, Suzana Vešligaj

Lektoriranje: Alenka Kobler

Oblikovanje: Nuit d.o.o.

Tisk: Littera picta d.o.o.

Naklada: 600

Cena: 28,00 eur

Distribucija in prodaja: Buča d.o.o., Kolarjeva 47, 1000 Ljubljana, T: +386(0)1 230 65 80, E: buca@siol.net

Ljubljana 2013

ISSN 1580-5166

Varstvo spomenikov
Poročila 48